

İSTANBUL BAROSU ADLİ YARDIM BÜROSUNDA BULUNAN 2017 VE 2018 ATAMA TARİHLİ, KARARA ÇIKMIŞ BOŞANMA DOSYALARINDAKİ YOKSULLUK NAFAKASI KARARLARINA DAİR RAPOR

Yoksulluk nafakası raporu kamuoyunu uzun süredir meşgul eden yoksulluk nafakası tartışmalarına ışık tutmayı amaçlamaktadır. Raporun sonucunu ve eksenini belirleyen esas soru ise yoksulluk nafakası konusunda yeni bir düzenlemeye ihtiyaç olup olmadığıdır. Bu bağlamda araştırmada İstanbul Barosu Adli Yardım Bürosuna başvuru yapılarak açılmış olan boşanma davaları araştırmaya esas alınmıştır. Başvurucuların yoksulluk nafakası talepleri, talepler karşılığında kabul ve ret oranları, hükmedilen nafaka tutarları, başvuru yapanların nafaka taleplerinden feragat oranları ve boşanma davalarının sebepleri ile bunların yoksulluk nafakası talebine yansımaları inceleme konusu yapılmıştır. Nafaka tartışmaları kamuoyu önünde birkaç günlük evliliklere ömür boyu nafaka ödendiği şeklinde tekil ve gerçekliği şüpheli bir takım mağduriyet iddialarıyla gelmektedir. Bu iddiaların yasal düzenleme talebinin dayanağı olabilmesi için gerekli bilimsel araştırma ve veriden yoksun olduğu açıktır. Raporumuza dayanak dosyalar incelendiğinde, İstanbul Barosu Adli Yardım Bürosuna boşanma talebiyle başvuru yapmış çok sayıda kadının nafaka dahi talep etmedikleri, nafaka talepli açılan davalarda ise hükümle verilen nafaka miktarlarının oldukça düşük olduğu ortadadır.

Ayrıca TMK'nın 175.maddesinde düzenlenmiş olan nafaka konusunda da ısrarlı biçimde yanlış bilgilendirme yapılmaktadır. Yoksulluk nafakası süresiz olmadığı gibi koşulları oluşması halinde çoğunlukla da kaldırılmaktadır.

Yukarıda anlatılanlar ışığında objektif bir değerlendirme yapılabilmesi ve nafaka konusundaki somut durumun ortaya konarak tartışmaların bilimsel veriler ışığında yapılması gerekliliğinden yola çıkılarak, İstanbul Barosu Adli Yardım Bürosunda kullanılan veri tabanı programına giriş yapıp 2017 ve 2018 atama tarihli boşanma davaları listelendiğinde 2017 atama tarihli 972 ve

2018 atama tarihli 918 olmak üzere toplam 1895 kararlı dosya olduğu görülmüştür. Rapor bu 1.895 dosyanın incelenmesiyle oluşturulmuştur.

Söz konusu 1.895 dosya taranmış, dosyalardaki tedbir, iştirak ve yoksulluk nafakası miktarları, maddi-manevi tazminat miktarları, velayet ve kişisel ilişki hususunda verilen kararlar, anlaşmalı ve çekişmeli boşanma oranları, dosyaların hangi sebeple ve ne şekilde sona erdiğini gösterir tüm bilgiler alınmıştır. Belirtmek isteriz ki bu rapor sadece Yoksulluk Nafakasına dair verileri içermektedir.

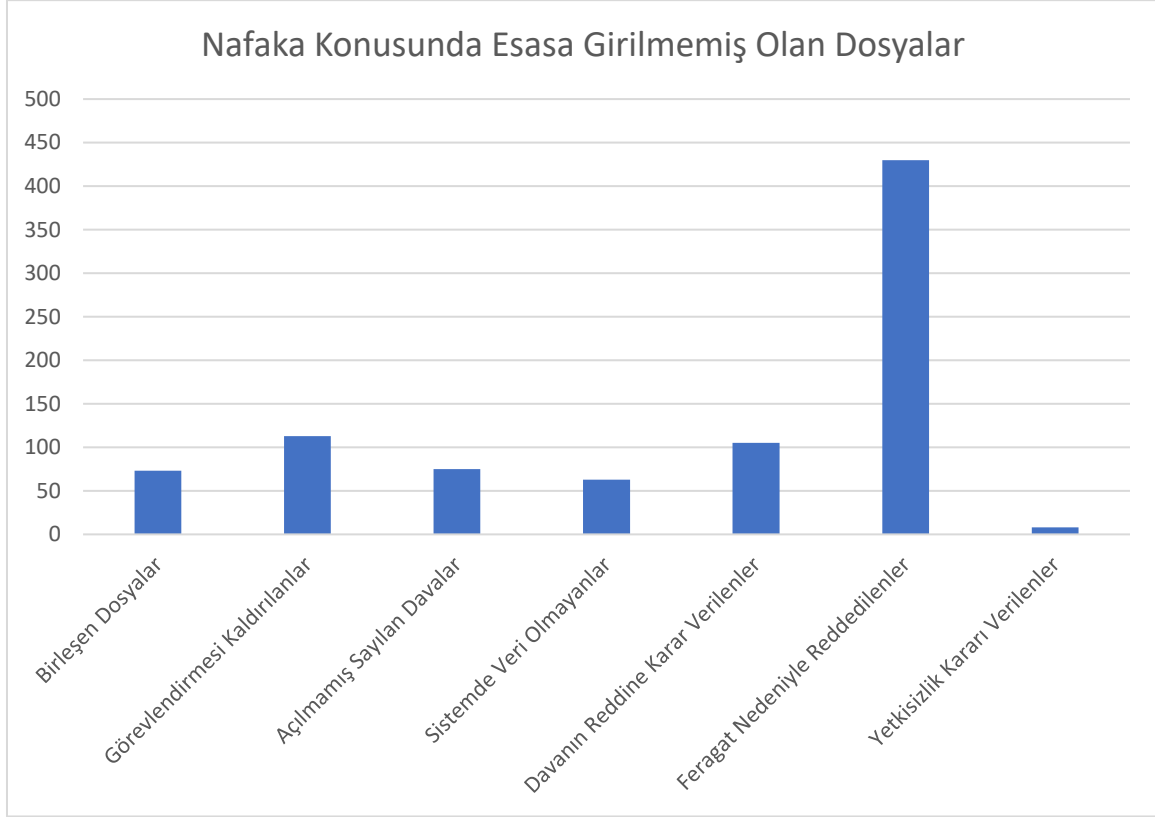
Tarafımızca taranmış olan 1.895 dosya sonucunda, verilen kararların büyük çoğunluğunda yoksulluk nafakasına hükmedilmemiş olduğunu görülmüştür. Yoksulluk nafakasına hükmedilmiş çok az sayıda kararda da anlaşmalı boşanmanın söz konusu olduğunu, tarafların nafaka bedeli hususunda uzlaşmış olduğu tespit edilmiştir.

Kararları ayrı başlıklar halinde incelersek daha anlaşılır olacaktır.

İNCELENEN KARARLAR:

- 73 Dosyada dosyaların birleştirilmesine kararı verilmiştir. Bu nedenle nafakaya ilişkin bir karar bulunmamaktadır.
- 113 dosyada adli yardım görevlendirmenin kaldırılmasına karar verildiği için mahkeme kararının içeriği hakkında bilgimiz yoktur.
- 75 dosyada davanın açılmamış sayılmasına karar verildiği için nafaka ile ilgili esasa girilmemiştir.
- 63 dosya ile ilgili olarak, sistemde karar yüklenmemiş ve bir bilgi notu da girilmemiş olduğu için bu dosyalar değerlendirmeye alınmamıştır.
- 105 dosyada ispatlanamaması sebebiyle davanın reddine karar verilmiştir. Yani nafaka ile ilgili esasa girilmemiştir.
- 430 dosyada davacının davasından feragat etmesi sebebiyle davanın reddine karar verilmiştir. Yani gene nafaka ile ilgili olarak esasa girilmemiştir.

- 8 dosyada ise yetkisizlik karar verildiği için nafaka ile ilgili esasa girilmemiştir.

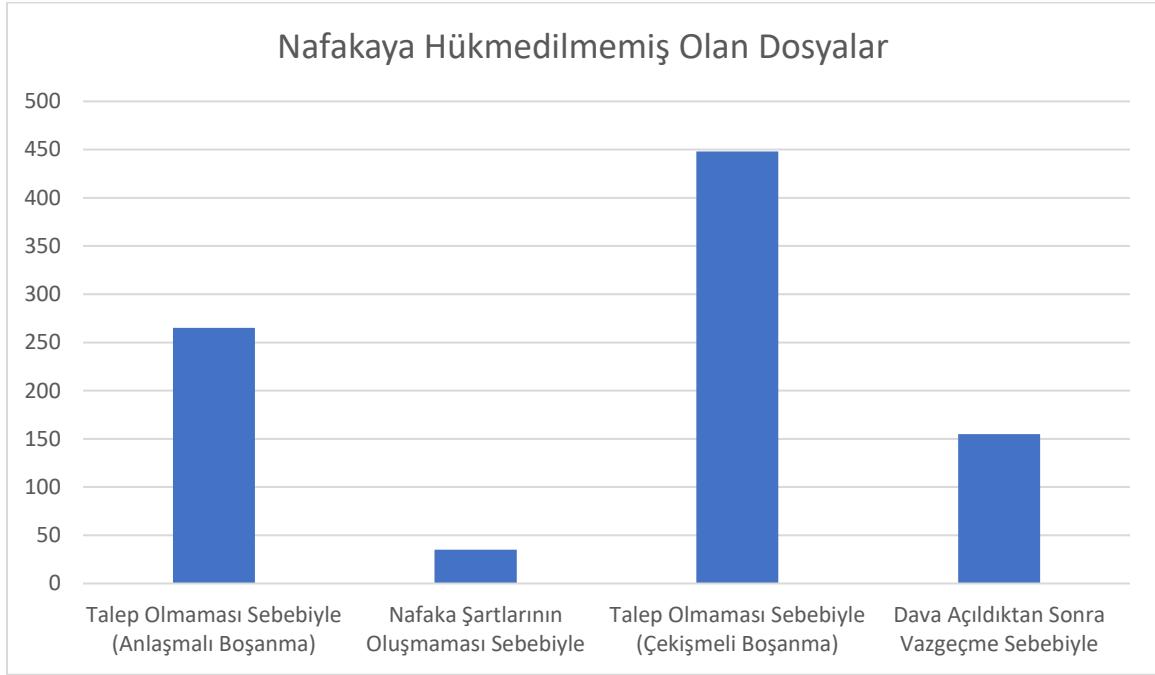
Toplam 867 dosyanın bu şekilde düşümünden sonra nafaka ile ilgili olarak işin esasına girilmiş olan toplam 1.023 dosya ile ilgili olarak durum şu şekildedir:

NAFAKAYA HÜKMEDİLMEMİŞ OLAN DOSYALAR

- 265 anlaşmalı boşanma dosyasında taraflar yoksulluk nafakası talep etmediği için bu konuda karar verilmemiştir.
- 35 dosyada nafaka şartları oluşmadığı gerekçesiyle bu konudaki talebin reddine karar verilmiştir.
- 448 çekişmeli boşanma dosyasında yoksulluk nafakası talebi olmadığı için bu konuda karar verilmemiştir.

- 155 dosyada dava açıldığında yoksulluk nafakası talebi olmasına rağmen ilerleyen aşamada kadın tarafından nafaka talebinden vazgeçildiği için yoksulluk nafakasına hükmedilmemiştir.

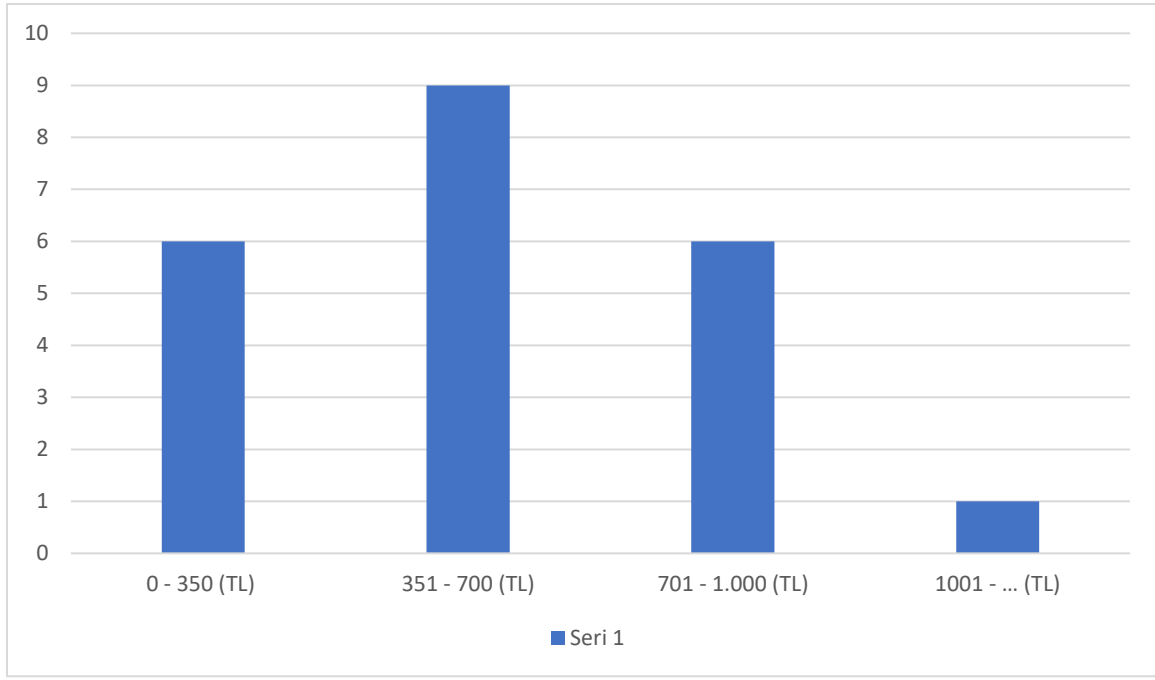
Bu bölümdeki toplam dosya adedi 903'tür.

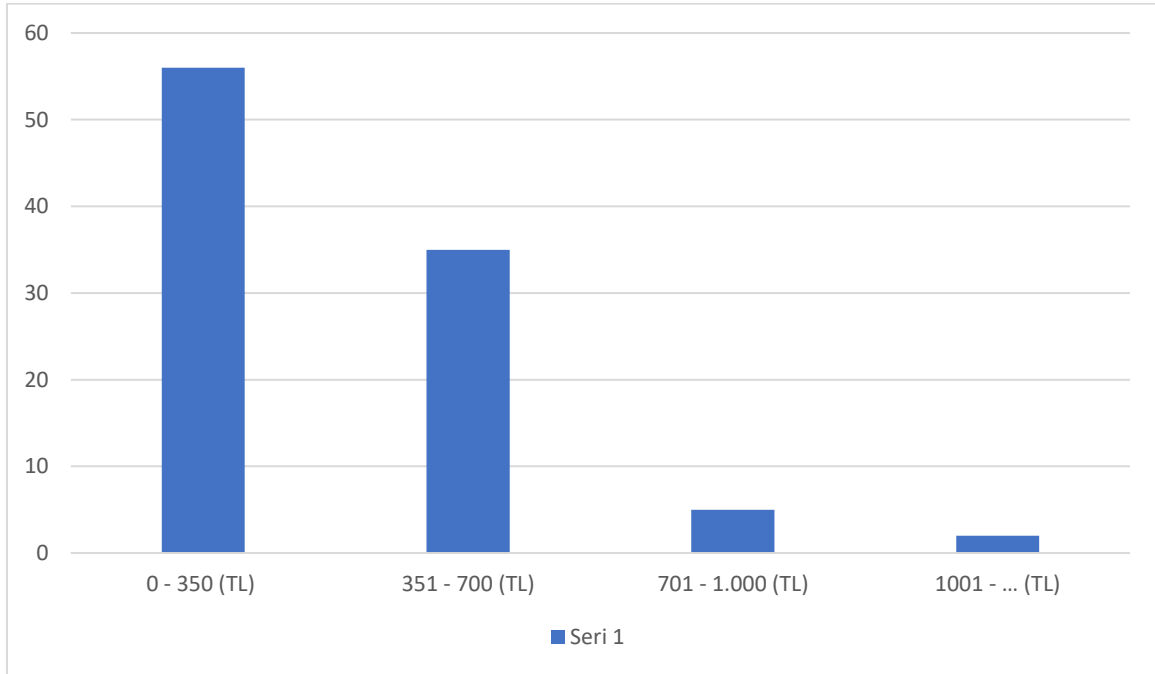
NAFAKAYA HÜKMEDİLMİŞ OLAN DOSYALAR

Neticeten nafakaya hükmedilmiş olan toplam 120 dosya olduğu görülmüştür. Bu dosyalardan verilen aylık yoksulluk nafakası miktarlarını anlaşmalı ve çekişmeli boşanma dosyaları açısından iki ayrı tabloda göstermek daha doğru olacaktır.

ANLAŞMALI BOŞANMA DOSYALARI

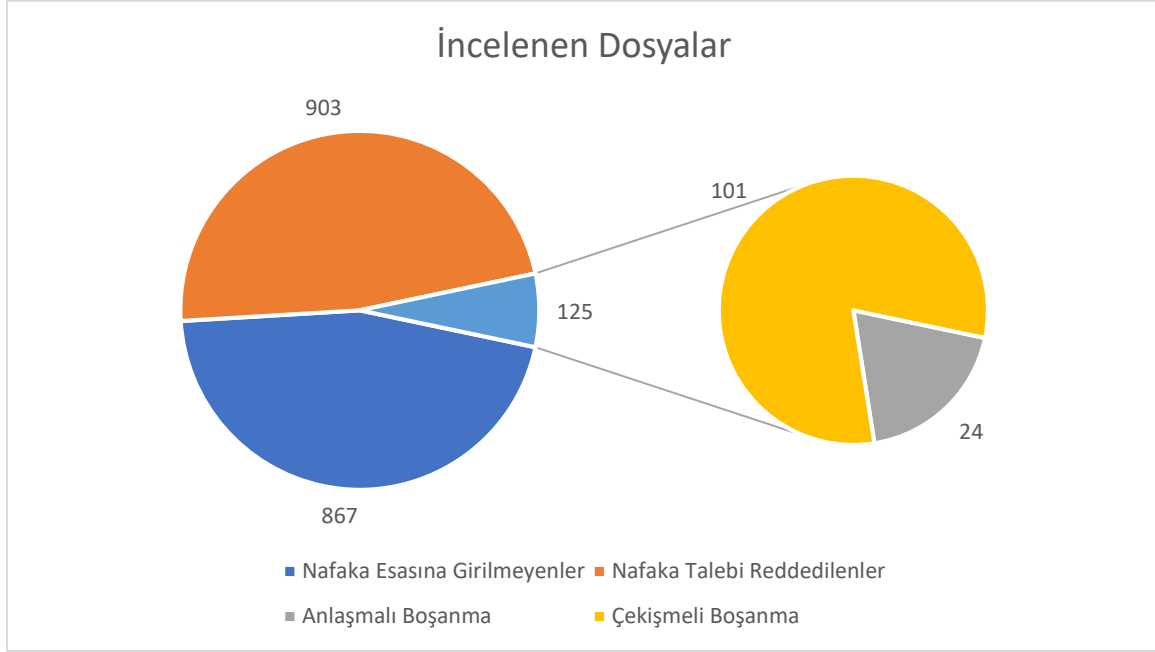

ÇEKİŞMELİ BOŞANMA DOSYALARI

Yoksulluk nafakası ile ilgili olarak işin esasına girilmiş olan toplam 1.023 dosya incelenmiş olup bu dosyaların yalnızca 125 tanesinde kadın için yoksulluk nafakasına hükmedilmiştir.

Elimizdeki verilere göre dosyaların yaklaşık yüzde seksen sekizinde o ya da bu sebeple yoksulluk nafakası kararı verilmemiştir. Çekişmeli boşanma davalarında verilmiş olan yoksulluk nafakalarının ortalaması aylık 381,63 TL'ye tekabül etmektedir. Boşanmayla sonuçlanan 1.023 dosya açısından bir değerlendirme yapılacak olursa şu tespite varılmaktadır:

SONUÇ

Öncelikle hatırlanmalıdır ki incelenen dosyaların tamamı Adli Yardım atamasıyla açılmış olan boşanma dosyalarıdır. Bilindiği üzere Adli Yardım, bireylerin hak arama özgürlüklerinin önündeki engelleri aşmak ve bu özgürlüğün kullanımındaki eşitliği sağlamak üzere, avukatlık ücretlerini ve diğer yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanların davanın gerektirdiği yargılama giderlerinden geçici olarak bağışık tutulmalarının yanı sıra ücretsiz avukatlık hizmetlerinden yararlandırılmasıdır. Diğer bir ifadeyle araştırmaya esas alınan dosyalardaki kadınlar, üzerine kayıtlı herhangi bir gayrimenkulü olmayan, bir işi olmayan, ekonomik açıdan zorluk yaşayan yani maddi desteğe ihtiyaç duyan kadınlardır.

Yukarıdaki verilere dayanarak yapılan tespitler şöyledir:

1. Boşanmayla sonuçlanan 1.023 dosyanın 571'inde yani yaklaşık %56'sında kadınların yoksulluk nafakasını hiç talep etmemiş olduğu görülmektedir.
2. Ayrıca bu 1.023 dosyanın 155'inde yani yaklaşık %15'lik bölümünde kadınların dava açıldığında yoksulluk nafakası talep etmelerine rağmen dava sürerken bu taleplerini geri çekmiş oldukları görülmektedir.
3. 2017 yılına ait 322 çekişmeli boşanma dosyasında baştan itibaren yoksulluk nafakası talebi hiç yokken bu sayı 2018 yılına ait dosyalarda 126'ya düşmüştür. Bu farklılıktan kadınların nafaka ile ilgili hakları konusunda giderek bilinçlendikleri sonucu çıkarılabilir.
4. Dava açıldığında yoksulluk nafakası talebi olmasına rağmen ilerleyen aşamada kadın tarafından nafaka talebinden vazgeçildiği için yoksulluk nafakasına hükmedilmeyen dosya sayısı 2017 yılına ait dosyalarda 50 iken 2018 yılına ait dosyalarda bu sayı 105'e yükselmiştir.
5. Enflasyonun artmakta olduğu ve dolayısıyla nafaka miktarlarının her yıl bir önceki yıla göre hiç olmazsa enflasyon miktarınca artması beklenirken 2018 yılında hükmedilen aylık ortalama nafaka miktarının 2017 yılındaki aylık ortalama nafaka miktarından düşük olması ise dikkat çekici bir başka konudur. 2017 yılında çekişmeli davalarda verilmiş olan yoksulluk nafakalarının ortalaması 413 TL iken 2018 yılında bu ortalama rakam 350 TL'ye düşmüştür. Yani nafaka miktarlarında 2017'den 2018'e yaklaşık %15 oranında bir azalma vardır.
6. Bu veriler dikkat alındığında nafaka ile ilgili yasal değişikliğe ihtiyaç olmadığı, aksine nafaka tartışmalarının yönünün kadın lehine değişmesi, örneğin tahsil edilemeyen yoksulluk (ve bu arada iştirak) nafakalarının tahsil edilmesi hususunda değişiklikler yapılması gerektiği görülmektedir.
7. Son olarak önerilen süreli yoksulluk nafakası düzenlemesi konuya ilişkin mevcut Anayasa Mahkemesi kararı başta olmak üzere, Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik

Her Tür Ayrımcılığın Ortada Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) ve Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Sözleşmesine de (İstanbul Sözleşmesi) aykırıdır.